

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH,
HUMORÍSTICH, IL·LUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NUM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

CAPS DE BROT

M. PARDO FIGUEROA
(Dr. Thebussem)

Erudit de punta
que ho sab casi tot
y escriu ab un garbo
que li envejan molts.
Tracta de la cuyna,
conta tradicions
y es, entre altres cosas,
cartero mayor.

CRÓNICA

En las fiestas de Colón hi ha hagut de tot; pero principalmente bunyols; bunyols de aquells que 'l públich no se 'ls empassa, per més que se li amaneixin ab gran cantitat de sucre.

Prescindim de alguns actes mereixedors de respecte, entre 'ls quals citarém la distribució de la medalla als voluntaris, que embarcats per la Diputació provincial de Barcelona van anar á Cuba á defensar la integritat de la patria; prescindim del *meeting* demanant la celebració de tractats de comers entre Espanya y las Repúblicas hispano-americanas, aspiració laudable que si arribés á realisarse produhiria inmensos beneficis morals y materials á tots los pobles de rassa espanyola; prescindim de la recepció del Cos consular que deixá entreveure lo ben acullida qu' era semblant idea entre 'ls dignes representants de aquellas nacions; fins prescindim, si volen, de la professó civica, que sigué una nota simpática y afinada, entre tantas notas falsas y fora de tó com se donaren durant la celebració de las fiestas... ¿qué dirém de tot lo demés?

Una persona que seguí desapassionadament lo curs dels festeigs, resumi las sévas impressiós en la següent forma, gráfica y expressiva:

—Hi observat una cosa digna de tenirse en compte. Los festeigs que costavan diners han sortit tots desiguals ó dolents, mentres que 'ls que no costavan un céntim, han anat d' alló més bé.

Deducció que 's desprén lógicament de aquesta observació:

—Las fiestas del Centenari de Colón haurian sigut una gran cosa si l' Ajuntament no hagués gastat diners en celebrarlas.

Aixó á primera vista sembla absurdo y no obstant, si s' examina bé, tal vegada tanca una veritat tan evident com la del ou de Colón.

* *

Lo cert es que una ciutat del *tamanyo* de Barcelona, si aspira á cridar l' atenció en materia de fiestas suntuosas, necessita imposarse sacrificis de consideració. Y en aquest concepte no podent fer las cosas ben fetas, lo millor y més acertat sería no ferlas ni intentarlas.

A més de aixó es necessari pendres aquestas cosas ab temps, estudiarlas bé, madurarlas, organitzarlas... y en cambi, hi ha la costum inveterada, molt propia de la nostra terra, de ferlas sempre á empentas y tomballóns.

No faltarà maliciós que suposi ab més ó menos fonament que si aquestas cosas se fan aixís es per alló que expressa aquell ditxo castellá:—*A río revuelto, ganancia de pescadores.*

Y 'ls pescadors abundan quan lo riu dú peix.

Pescadors que pescan directament y pescadors que dirigeixen las operaciós desde la rivera, n' hi ha de totes menas, de totes condicions... La gran qüestió es agafar peix.

* *

Passém ara una petita revista á lo que s' ha fet ab carácter oficial.

Las fiestas particulars celebradas per alguns carrers ab molta pompa y per altres ab molt bona voluntat no poden ser objecte de la nostra critica. Los vehins han contribuít al esplendor y á l' animació de las fiestas del Centenari, y si una cosa sería de desitjar fora que pogués ferse una comparació relativa entre lo que han fet y lo que han gastat ells y lo que ha fet y ha gastat l' Ajunta-

ment de Barcelona, per apreciar la diferencia entre las cosas oficiales y las cosas particulars.

Pero prescindimne y passém revista.

Dissapte 8.—Himne á Colón:—Molta gent, moltes empentas. Barrejats ab las notas dels músichs y dels coros algún que altre gemech de algún infelis que rebia un cop de cotze ó una trepitjada. Pero de totes maneres la cantata á Colón, encare que no molt propia pera ser executada en la plassa pública, es un dels pochos números del programa que resultá.

Diumenje 9.—La corrida de toros hauria pogut passar si no hagués sigut subvencionada. Ni l' adorno de la plassa, ni l' lloguer dels trajes de la cabalgata valian de bon tros los quatre mil duros que cobrá l' empresa del Ajuntament. Ademés, l' augment de preu dels bitllets d' entrada y las manyas dels revenedors van fer que l' empresari pogués dir:

—Ha arribat la méva; avuy jo torejo al públich.

La cabalgata anunciadora que podia ser un número espléndit, resultá pobra y migrada. Sense l' element militar que allargava la comitiva, l' espectacle hauria quedat reduhit á ben poca cosa. Mereixen, no obstant, un aplauso 'ls pochos industrials que sobreposantse á la general indiferencia concorregueren á la mateixa. Y, naturalment, que no dich aixó pels pendóns de *La Campana* y de *LA ESQUELLA* qu' en la citada cabalgata figuraren, per quant considero que no estaria gens bé que jo mateix m' aplaudís.

Dillúns 10.—Batalla de flors. ¿De flors ó d' espinas? Falta d' organizació, desordre complert... disgustos y xiuladas... ¿Sigué alló una batalla?... En tot cas era digna de ser dirigida pél general Martínez Campos. Al *camisaire* Aurigema, no li arribava la *camisa* al cos.

Castell de foch en l' Arch de triunfo: sigué bastant regular y un dels pochos números que haurian satisfet al públich si l' hagués pogut veure, sense tenir cap carruatje que li impedís.

Dimars 11.—No passá res, fora de las carreras de velocipedos.

Siquiera perque no pogués dirse que las fiestas d' aquest dia no podian anar ni ab rodas.

Dimecres 12.—Gran funció religiosa en la Catedral, qu' estava, segóns diuhen los que la varen veure, notablement adornada.

No obstant, s' atribueix al bisbe Catalá la següent frase:

—¡Quín bunyol!

Frase digna de figurar al costat de aquella altra que acostuma á pronunciar tot sovint: «Fumém, fumém.»

Gasto fet á la Catedral per adornos y funció: 45,000 pessetas. Ara falta saber si 'ls draps y las aranyas de ferro que 's construhiren quedarán de propietat del cabildo ó del Ajuntament que ho ha costejat tot. Estarém á la mira de lo que succeheixi.

A la nit grans iluminaciós. La ciutat presentava un aspecte animadíssim, semblant al que oferian en los dias més culminants de la Exposició Universal. Los forasters s' hi deixaren caure, á pesar de lo molt que s' havia fet per esquivarlos.

Dijous 13.—¡Lloviendo! La *Kermesse* anunciada per aquest dia hagué de aplassarse pél següent. La pluja servi magníficament per terminar los traballs que 's feyan y que, com de costum, no estavan terminats á l' hora.

Divendres 14.—La *Kermesse*. Se vejé molt animada. En la direcció general s' hi descubrí desse-

guida la mà experta de 'n Soler y Rovirosa. A la tarde, comparsas típiques: tres toms, xatos de Sant Mus, ball de bastóns, xiquets de Valls, putxinelis, gimnastas, etc., etc.—Cap al tart, gran ball en l'hermós escenari que ab fondo de vegetació natural se construí en las in-mediacions del llach.—Exercicis gimnastas de molts espectadors que per veureho millor s'enfilaren sobre las cadiras.—Després del ball, castell de foch, magre y raquitich, ab molts cohets que's xiulavan á sí mateixos.—Y després del castell de foch, retreta militar é incendi de un fanal que coronava un carro... Estava de Déu que no podia haverhi un espectacle complert.

Dissapte 15.—Regatas y cucanyas populars á la tarde.—A la nit, festa marítima. Poqueta cosa per lo molt que, segóns diuhen, costava.

Diumenje 16.—Apart del *meeting* y de la recepció del Cos consular, carreras de caballs al Hipódromo, molt més desanimadas, molt més fredas que las que acostuman á celebrarse en altras temporadas del any.

Es la nota predominant en las festas del Centenari: desorganización é informalitat en l'element oficial; fredor y apatia en lo públich. Ni una sola corrent d'entusiasme, ni un sol espectacle que sigués digne de la grandesa del immortal descubridor de América.

Dillúns 17.—Las festas no tenian cap y 's vogue que tinguessin quá.

La quá consistí en la professó cívica de la tarde y en lo castell de foch de la nit.

Y per últim, en un espectacle ruidós que no estava anunciat y que ningú podia preveure.

Tal sigué la crema de siscentas cadiras, las batussas entre municipals y guardias d'ordre públich y una massa de gent enpenyada en que l'últim número del programa sigués aquesta especie de *Rosari de l'aurora*.

Un municipal deya ab molta rahó al retirarse de aquell camp de batalla:

—¡Vacha, noys... plegué!

L'adorno de la Rambla y 'l del Passeig de Colón han donat molt que dir, tant pél seu valor artístich, com pél seu import.

¿Quánt haurán costat en definitiva?

No dupto que l'Ajuntament farà saberho al públich.

LA PRIMERA PEDRA

DEL HOSPITAL DE FERITS DEL TRABALL

—¿Y donchs? ¿Quán la posém aquesta primera pedra?

—¡Ay, noys, altra feyna hi ha! L'Ajuntament está ocupat combinant *lunchs* y banquetes.

A qui paga, 'l menor dret que se li ha de reconeixer es lo de enterarse de com s'inverteixen los seus diners.

Lo Passeig de Colón ab tota aquella indumentaria americana, tétrica y extravagant, oprimia 'l cor.

—¡M'agrada per lo extrany!—deya una dona forastera.

Y un individuo, després de mirar una per una la dobla filera de cariátides que vorejan lo passeig, mostrant á dalt lo busto de las diversas rasses indias colocat sobre una tramuja llargaruda, y á baix uns peus monstruosos, exclamá:

—¡Ma noy! Quina racció més llarga de cap y pota.

Una racció que costa, segóns diuhen, 24,000 duros.

Tals han sigut rápidamente ressenyadas las festas del quart centenari del descubrimient de América.

Deixém apart los concursos musicals qu' en sa majoria no lograren reunir apenas públich, com si la filarmónica Barcelona hagués dit en aquesta ocasió que no estava per músicas: deixém apart la ceremonia de colocació de dos retratos de cataláns ilustres, un dels quals lo primer marqués de Olérdula, semblava dir desde la tela: «Jo las festas de Colón las hauria celebradas molt millor; pero hauria gastat encare deu vegadas més que vosaltres»; deixém apart l' inauguració de algunas escolas, que també s' haurian inaugurat cas de que no hi hagués hagut festas; deixém apart lo reparto de premis als noys dels estudis municipals, ceremonia que tots los anys s' efectúa; deixém apart la manifestació dels estudiants de segona ensenyansa y de la Universitat que vingué á destruhir lo mal efecte de la xiulada del dillúns; deixém apart los obsequis que la proverbial cortesía barcelonesa obligava á tributar als dignes representants del municipi genovés; deixém apart, en fi, las serenatas, los balls populars, las tracas valencianas ab que s' animaren algúns carrers y plassas... deixém apart tot aixó, y diguis ¿quina impressió general queda de las festas del Centenari?

L' impressió de una cosa pesada, massissa, difícil de pahir....

Y 'l consol únich de pensar que cap dels que hém vist las festas del IV centenari podrém veure las que sens dupte se celebrarán pèl mateix motiu de aquí un sigle ó siga en l' any 1992, ab igual desgabell que las d' ara, si es que no fan com á Madrit que haventse gastat quatre vegadas més que á Barcelona, no han realisat ni la décima part de lo que aquí s' ha fet.

¡Y 'l pobre Colón, després de quatre sigles, en que s' ha anat formant la séva gloria póstuma, veure's obligat á aguantar la capa!...

Me sembla sentirlo que diu:

—Si arribo á saber lo que havia de passar, lo qu' es l' América ja l' hauria descuberta algú altre: jo no.

P. DEL O.

A LAS MUSSAS

SONET

Vosaltras que al Parnás joh mussas bellas!
matéu lo temps ballant americanas,
massurcas, rigodóns ó bé sardanas,
y us atipéu de llús y de costellas;
vosaltres qu' entonéu grans cantarellas
formant un bon conjunt de veus galanas,
y 'ls versos féu medir á pams y canas
com la beta y cordill, ab midas vellas;
suplico ja que soch al *Purgatori*,
qu' en lloch d' inspiració per fer quartetas
que 'm poden fé immortal, avants no 'm mori,
la patria y fé cantant, com molts poetas,
que 'm donguin aviat pel cori-mori
un bon plat plé d' arrós ó de monjetas.

M. GARDÓ FERRER.

PASSÉM COMPTES

Ja ¡gracias á Deu! s' han acabat las festas del Centenari.

Obrím lo programa oficial y, seguintlo ratlla per ratlla, aném á veure tot lo que l' Ajuntament ha deixat de cumplir, apuntant de pas las observacions que 'ns sugereixi la naturalesa de la cosa.

Día 24 de Setembre.—«Mañana: apertura de exhibiciones.» Pagant.

«Tarde: corrida de toros.» Pagant.

Día 25.—«Tarde: corrida de toros.» Pagant.

1 d' Octubre.—«Concurso de arados.» No va haverhi tal concurs.

2 d' Octubre.—«Congreso mercantil.» Aixó no es fira ni festa, ni importava res als forasters que venian á divertir-se.

«Corrida de toros.» Pagant.

«Reparto de premios en el Ateneo.» La festa no tenia carácter públich.

3 d' Octubre.—«Bailes en los entoldados.» No eran públichs.

Día 5.—«Pasacalle de velocipedistas.» No 's va fer.

«Excursión á Montserrat.» Lo tiberi de Montserrat no havia de figurar en lo programa de las festas de Barcelona.

Día 6.—«Carreras de velocipedos.» Pagant.

Día 7.—«Un experimento científico en el Salón de Ciento.» Ni aixó es propi de unas festas populars, ni podía entrarhi tothom, ni va arribar á fer-se com se devia.

Día 8.—«Mañana: inauguración de la Exposición.» Que avuy encare no está llesta y que per altra part no va ser pública.

«Tarde: carreras de velocipedos.» Pagant.

«Noche: iluminación de los campanarios.» No hi va haber tal iluminació.

«Recepción en las Casas Consistoriales.» No era pública.

Día 9.—«Ejercicios por el cuerpo de bomberos.» No van fer-se.

«Gran festival taurino.» Pagant.

«Concurso de coplas.» Pagant.

«Noche. Grandiosa cabalgata artística anunciadora.» Uns quants soldats y prou.

«Adorno é iluminación del paseo de Colón.» No va haverhi res d' aixó.

Día 10.—«Inauguración de las escuelas municipales.» No era un acte públich.

«Batalla de flores en el Parque.» ¡¡¡PAGANT!!!

«Noche: concierto por los coros premiados en el concurso del día 8.» ¡Y 'l día 8 no hi havia hagut cap concurs de coros!

Día 11.—«Carrera de velocipedos.» Pagant.

Día 12.—«Solemne procesión cívica.» No va fer-se.

Día 13.—«Mañana: colocación de la primera piedra del Hospital para los heridos del trabajo.» No va colocarse.

«Tarde: gran Kermesse.» No va fer-se.

«Noche: colocación de retratos en la galeria municipal.» No era públich.

Día 14.—«Concursos musicales.» Pagant.

«Noche: grandiosos fuegos artificiales.» No hi va haver tals fochs.

Día 15.—«Colocación de la primera piedra de las obras de la plaza de Cataluña.» No va fer-se.

«Cucañas marítimas en el puerto.» Una burla indigna. Mirin los premis oferts: 5 duros, 3 duros, 1 duro y 6 caps de virám. ¡Aixó á Barcelona y en las grrrans festas del centenari!

«Noche: fiesta en el puerto; alegorías flotantes.» Ningú va veure las tals alegorías.

Día 16.—«Mañana: meeting en el salón de la Lonja.» En lo saló de la Llotja no hi va haver cap meeting.

«Adjudicación y reparto de premios á las calles mejor adornadas.» No va adjudicarse cap premi ni va fer-se la repartició.

«Tarde: grandes carreras de caballos.» Pagant.

L' HÉROE DE LA BATALLA

Volíais darnos de flors
una batalla, y ¡ay Quico!
lo que en resúm ens has dat
no ha sigut res més que un mico.

«Desfile de carruajes por la Gran-vía...» ¿No es veritat que 's necessita humor per incloure aixó en un programa de festes?

«Noche: recepción del cuerpo consular en el Salón de Ciento.» No podía entrarhi tothom.

*

**

Apart d' aquestas... inconveniencias, l' Ajunta-ment no ha cumplert lo programa en lo referent á la adjudicació de premis als concurrents á la *cabalgata anunciadora*, com tampoch ningú sab per qué han servit los tres mil duros que la corporació

municipal va concedir á la *Societat d'Horticultura*. Deya igualment lo programa oficial:

«Durante los días de los festejos, en el *Ateneo Barcelonés* se darán conferencias públicas.» Aixó de *públicas* no ha sigut veritat.

«Funcionarán diariamente ocho teatros.» Tampoch aixó ha sigut cert.

«Bastará iluminar tres días para que las calles adornadas puedan optar á los premios ofrecidos.» Tampoch aixó va ser exacte, porque hi ha molts carrers que als quatre ó sis días d' haver il·luminat, encare no havían rebut la visita del Jurat calificador.

Bueno. Ja hem passat comptes de las informacions comesas per la nostra corporació municipal, durant las festes del Centenari.

Y 'ls comptes dels cent mil duros gastats... (diguémne *gastats* per dirne alguna cosa) ¿quán los veurém aquests comptes?

Estimat lector: ¡seguí, seguí!... Assentat, esperarà millor.

Perque la cosa va molt llarga.

A. MARCH.

¡LA NIT AVANS!...

Son las dotze de la nit!...,
quieta, reposada y bruna;...
dorm amagada la lluna,
perduda per l' infinit!...

CONCEJAL Y SASTRE

SASTRERIA CATALANA

¡Miréu si hi tinch *interés*
en las festes, *caballeros*,
que hasta hi fet uns trajes nous
per mudá als pobres bomberos!

Besa 'l vaixell, l' amansit
Oceán, tot joguinós!...
Xiula 'l céfir rumorós
pe 'l cordam, inflant la vela
y vola la *carabela*
com aucell, negre y monstruós!...

Dins de la *Santa María*
tot es silenci; indolent
reposa á popa la gent
de las fatigas del dia.
Lo timoner la nau guia
sens esma y mitx mort de son,
sols damunt la torre ó pont
un home despert camina.
Y 'l cel y 'l mar examina
viu lo mirá, altiu lo front!
Segueix lo Nort y 'l Ponent
y 'l Mitjdia y el Llevant,
y sempre sos ulls están
interrogant l' element...
Juga ab sos cabells lo vent...
S' embolcalla l' estandart
real de Espanya y apár
que son sas torres y lleóns
un exércit de tritóns
portats pe 'l geni del mar!...

Mes ja sos ulls no llambregan
l' espay; la testa acotada,
se sent la gola nuada
per fers singlots que l' ofegan...
«¿Será—diu—qu' eix mar ahont bregan
> mos pensaments fa tants anys
> es etern? ¿Serán enganys
> mos càlculs, que veig tant certs?
> Restarán sempre cuberts
> eixos mons, per mos afanys?
> Oh! la gent que m' ha seguit,
> ¿tindrà rahó?... ¿Seré un boig?...
> ¿No tindrè, potser, lo goig
> de mostrarlos fit á fit
> las terras que 'ls hi descrit
> tantas voltas?... ¡Oh, gran Deu!
> Avuy dóna fi lo breu
> termini que 'ls hi fixat!...
> Si demá no t' has mostrat,
> ¡oh mon nou!... ¡Quin destí 'l meu!»

Y embojit per lo dolor
gira sa vista pe 'l cel
y al baixarla... com d' estel
veu al lluny, vaga claror...
> —Com aquest, de l' aygua á flor
> cap astre—diu—he notat,
> y aixó que tinch apamat
> lo cel, com ma propia nau.—
> Y aquella llum que l' atrau,
veu que de lloch ha canbiat.

Y ara s' atura y després
torna á móurers més depressa
y ara son raig claror vessa,
y com se fón en lo no rés.

Aquell far, que sembla encés
en mitj l' Oceá amansit,
ompla d' esperança 'l pit
de Colón, que ab plor á dolls,
cau en terra de genolls,
contemplantlo fit á fit!...

«—Oh sí, misteriosa llum,
—exclama boig de alegria—
> ta blanca claror ja 'm guia
> lluny del dupte que 'm consúm.
> Ja sento 'l proper perfúm
> de 'l mon nou, y al despuntar

LA BANDERA DE LA MORALITAT

— ¡Las cosas claras y que ho sábiga tothom! Me n' hi anat de la Casa gran, perque no m' han deixat alzar aquesta bandera.

• l' aubada ja veuré alzar
 • del mar, la terra anyorada...
 • Ma gent aquesta jornada
 • prou tindrà un dols despertar!

Y Colón, s' ajeu rendit
 pe 'l cansanci, á sobre 'l pont,
 y tanca sos ulls la son
 y queda á poch adormit...
 Vola en somnis son esprit
 alentat per la esperansa,
 y veu que 'l vaixell avansa,...
 que la nit, ja 's va fonent,...
 y que 's desperta la gent
 ab lo cor plé de confiansa...
 Sommia que 'l sol ja neix...
 que s' escampa la boyrina
 matinal y que camina

la nau; que ab fé ressegueix
 l' horitzó; que descubreix
 un punt negre en mitj del mar...
 que vol y no pot cridar!...
 Y al ser aquí... arreu se sent
 lo crit de «¡Terra!» potent
 que li dóna 'l «Deu vos guard»...

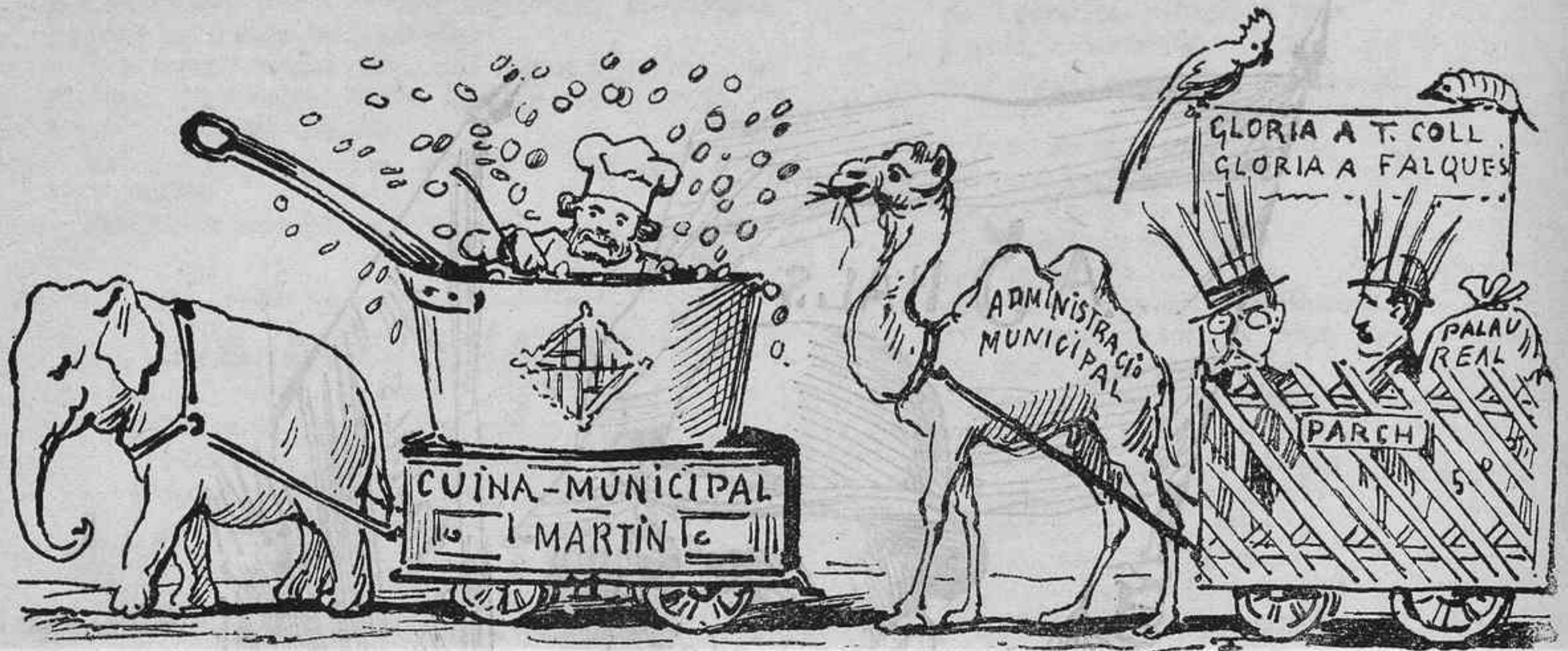
M. RUISEC.

INAUGURACIÓ

DE LAS ESCOLAS PERA NOYS Y NOYAS Y CASA DEL COMÚ, DEL POBLE DE DAS (CERDANYA CATALANA).

Lo dia 3 d' aquest mes tingué lloch en l' esmentat poble, la inauguració oficial de ditas Escolas y casa del Comú, á qual inauguració assistirem in-

CABALGATA ANUNCIADORA

Dos carros que hi faltavan.

LAS TEYERAS

L'artista que las ha fetas
podrá haver quedat content;
pero en cambi hi ha alguns arbres
que s'hi han cremat de valent.

vitats pels senyors D. Valentí Almirall y D. Antoni Farnés, heréus de confiança del malhaurat D. Rossendo Arús y Arderiu, fundador de dit edifici.

Res més hermós que l'obra realisada pèl malaguanyat patrici que mori sense poderla veure terminada.

Los baixos y primers pisos de tan espayós edifici estan destinats: los cossos laterals de la planta baixa, a escoles, y'l cos central, a casa de la vila; essent los primers pisos cómoda residencia del mestre y de la mestra.

La cessió de dit edifici al poble de Das, revestí gran solemnitat y conogué a tots quants tinguerem la ditxa d'assistirhi.

En primer lloch, l'Ajuntament agrahit a aqueixa mostra de verdadera esplendides portada a cap per'n Rossendo Arús, en memoria de la seva estimada mare, filla d'aquell poble, al mateix que alenat per tot lo que tendia a ilustrar al poble divulgant l'instrucció, obsequiá als hereders testamentaris y demés invitats al acte ab un esplendit apat, que se celebrá en una espayosa sala de la casa coneguda per can «Cuspets.»

Un cop acabat aquest acte 'ns trasladarem al saló de sessions del Ajuntament al objecte de fer entrega oficial y firmar l'escriptura de cessió y de rebuda respectivament pels hereus de confiança D. Valentí Almirall y D. Antoni Farnés y l'alcalde en nom dels seus administrats.

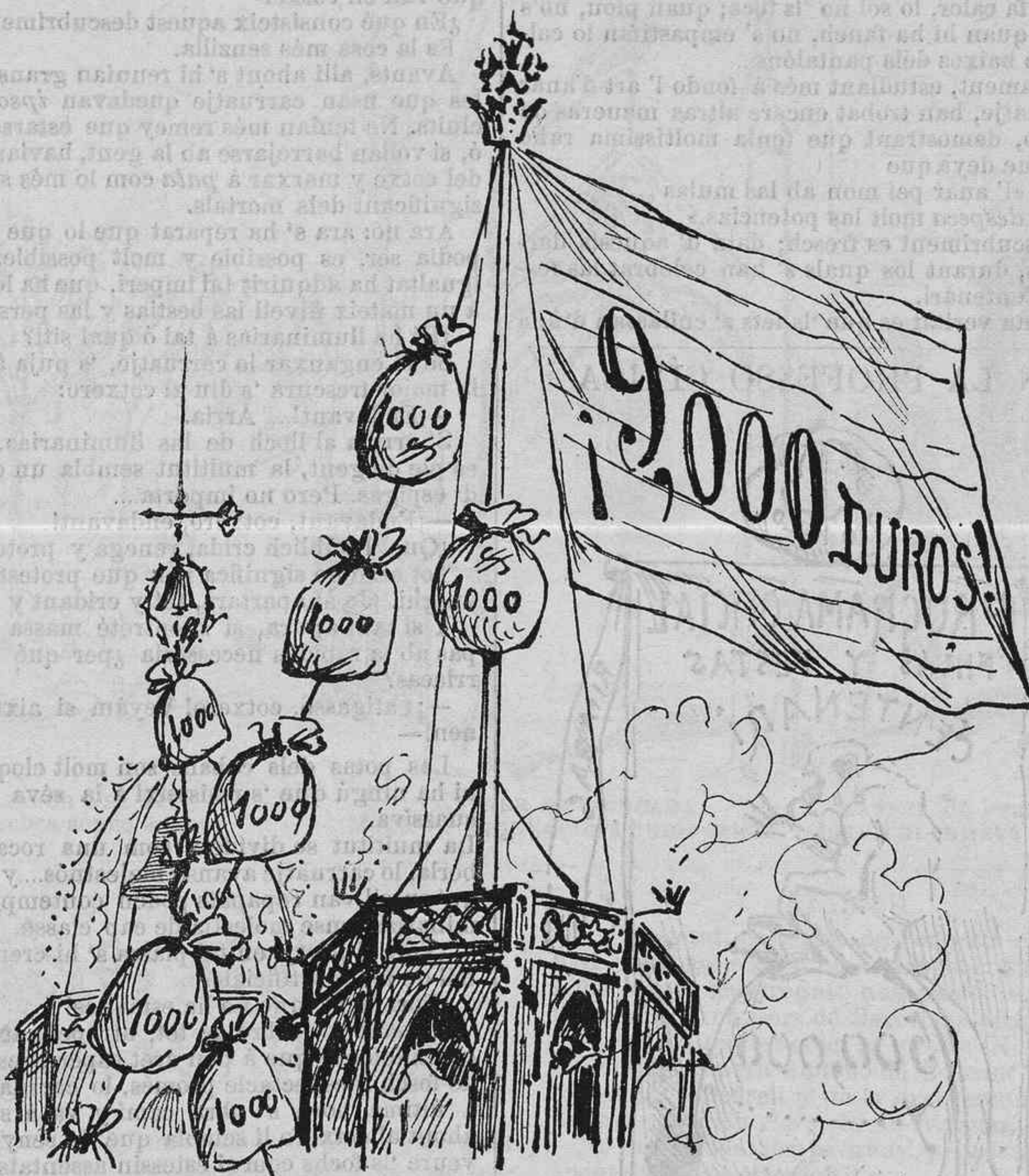
Tot seguit, lo Sr. Almirall cridá als noys y noyas concurrents a las escoles y'l Sr. Farnés 'ls hi entregá un duro y 'ls no concurrents duas pessetas com a recort de la festa que se celebrava.

Y pera que aquest acte resultés digne de la esplendides del malhaurat Arús, s' distribuiren vinticinch pessetas a cada una de las familias pobres del poble y además s' entregá la quantitat de duas centas cinquanta pessetas a l'alcalde de Puigcerdá, destinada als pobres del mateix per esser lo cap de partit d'aquella hermosa Cerdanya.

No cal dir que dits actes revestiren tots verdadera importancia, coneguts com son de tothom las rellevants qualitats d' il·lustració y honradés dels tantas vegadas anomenats Srs. Almirall y Farnés.

S.

AL QUE HA ARREGLAT LOS CAMPANARS

¿Nou mil duros val alló
 qu' en los campanars hi havia?
 A nosaltres no 'ns ho conti...
 ¡vagi á contarho á sa tía!

IPOBRE ANIMAL!

L' altre dia, quan passava
 pel carrer del Hospital,
 vaig veure dugas escenas
 que son dignas de contar.

Un burro de una terrayre
 tingué la fatalitat
 de caure, tan llarch com era,
 y va ferse un xich de sanch
 á una pota del darrera,
 y 'ls que allí estavan mirant,
 al véureli la pelada,
 tots van dir:.... «¡Pobre animal!»

Al cap de una curta estona,
 y una mica més avall
 d' ahont aixó succehja,

va passá un jove.... volant.

Com que anava tan depressa,
 no se com, va ensopegar
 y.... ¡patam! ja 'l veig de *nassos*....
 (ignoro si 's va fer mal.)

Jo tan sols lo que 'ls puch dir
 y ho puch ben assegurar,
 es que, los que se 'l miravan
 allí á terra.... *espatarrat*,
 com boigs se van posá á riure
 casi á punt de reventar,
 y ni tan sols varen dirli
 al caure.... «¡Pobre animal!»

Y aixó lector, clar demostra
 qu' en país civilisat,
 es més de planye.... una bestia,
 que no un ser humá quan cau!

M. BONAPASTA.

LOS QUE VAN EN COTXE

¡Aquests si que son felissos!

Quan fa calor, lo sol no 'ls toca; quan plou, no's mullan; quan hi ha fanch, no s'empastifan lo calsat ni 'ls baixos dels pantalóns....

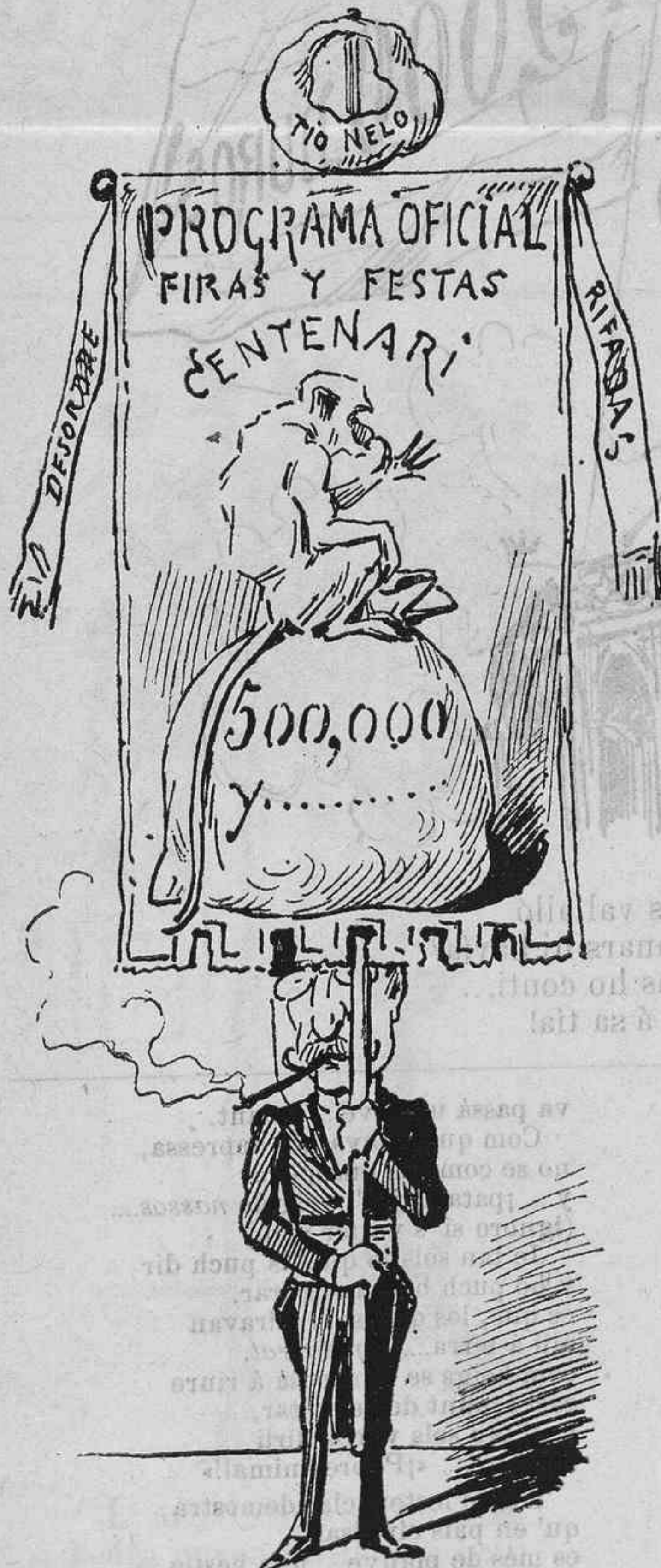
Ultimament, estudiant més á fondo l'art d'anar en carruatje, han trobat encare altras maneres de utilitzar-lo, demostrant que tenia moltíssima rahó aquell que deya que

«l'anar pel mon ab las mulas
despeca molt las potencias.»

Lo descubrimient es fresch; data d'aquests darrers dias, durant los quals s'han celebrat las festas del Centenari.

¡Quánta veritat es que 'ls fets s'enlassan d'una

EN LA PROFESSÓ CÍVICA

Lo pendó que l'Arcalde havia de portar.

manera misteriosa!... ¿Qui havia de dir que la commemoració del descubrimient d'América donaria lloch al descubrimient que acaban de realisar los que van en cotxe?

¿En qué consisteix aquest descubrimient?

Es la cosa més senzilla.

Avants, allí ahont s'hi reunian grans multituts, los que usan carruatje quedavan *ipso facto* excludits. No tenian més remey que estarse á caseta, ó, si volían barrejarse ab la gent, havian de baixar del cotxe y marxar á *pata* com lo més senzill é insignificant dels mortals.

Ara no: ara s'ha reparat que lo que avants no podia ser, es possible y molt possible. Avuy la igualtat ha adquirit tal imperi, que ha lograt posar á un mateix nivell las bestias y las personas.

¿Hi ha lluminarias á tal ó qual siti?

Se fa enganxar lo carruatje, 's puja á dalt y ab la major frescura 's diu al cotxero:

—¡Endavant!... Arria.

S'arriba al lloch de las lluminarias. Lo carrer es ple de gent, la multitud sembla un espés camp d'espigas. Pero no importa...

—¡Endavant, cotxero, endavant!

¿Que 'l públich crida, renega y protesta?

Tot aixó no significa res: que protesti tant com vulgui. ¡Ja s'apartará, tot y cridant y renegant!

Y si tant apura, si s'entreté massa y no obra pas ab la rapidés necessaria ¿per qué son las xurriacas?

—¡Latigasso, cotxero! Veyám si aixís ho enten!

Las potas dels caballs son molt eloqüents y no hi ha ningú que 's resisteixi á la séva forsa persuassiva.

La multitud se divideix com una roca que s'esberla, lo carruatje avansa mejestuós...y 'ls senyors qu'en ell van repapats poden contemplar las lluminarias sense molestia de cap classe.

¿Vora 'l port ó en tal plassa s'hi crema un castell de fochs artificials?

¡Tornémhi, que no ha estat res!

Passant per sobre de tot, atropellant la generació indefensa que á peu dret espera desde entrada de foch l'espectacle promés, lo carruatje arribat á última hora s'obra camí y va á situarse allí ahont al cotxero li sembla que 'ls senyors podrán veure 'ls fochs com si estessin assentats en un palco del Liceo.

—¡Fora!— cridan los perjudicats:—fora aquest cotxe!—

No escoltársels: ja se sab que al mon no tothom pot quedar content. Si 's fes cas de las exclamacions y queixas del poble, aviat no 's podria viure... ni disfrutar dels castells de foch desde 'ls cotxes.

Tant es que risquin com que rasquin. Los senyors han fet un descubrimient, y es necessari que treguin d'ell tot lo partit possible.

Avuy van en cotxe á veure fochs y carrers guarnits; demá entrarán en cotxe á la pescateria y comprarán llus sense baixar del vehicul.

¿Qui sab si dintre de poch fins deixarán que 'ls carruatjes se fiquin en las iglesias, perque 'ls senyors pugan ohir missa ab tota comoditat!

Per lo que pot succehir, els recomano á tots vostés que s'espavilin y procurin anar en cotxe com més aviat millor.

¿Qué dluhen? ¿que no tenen medis per ferho?

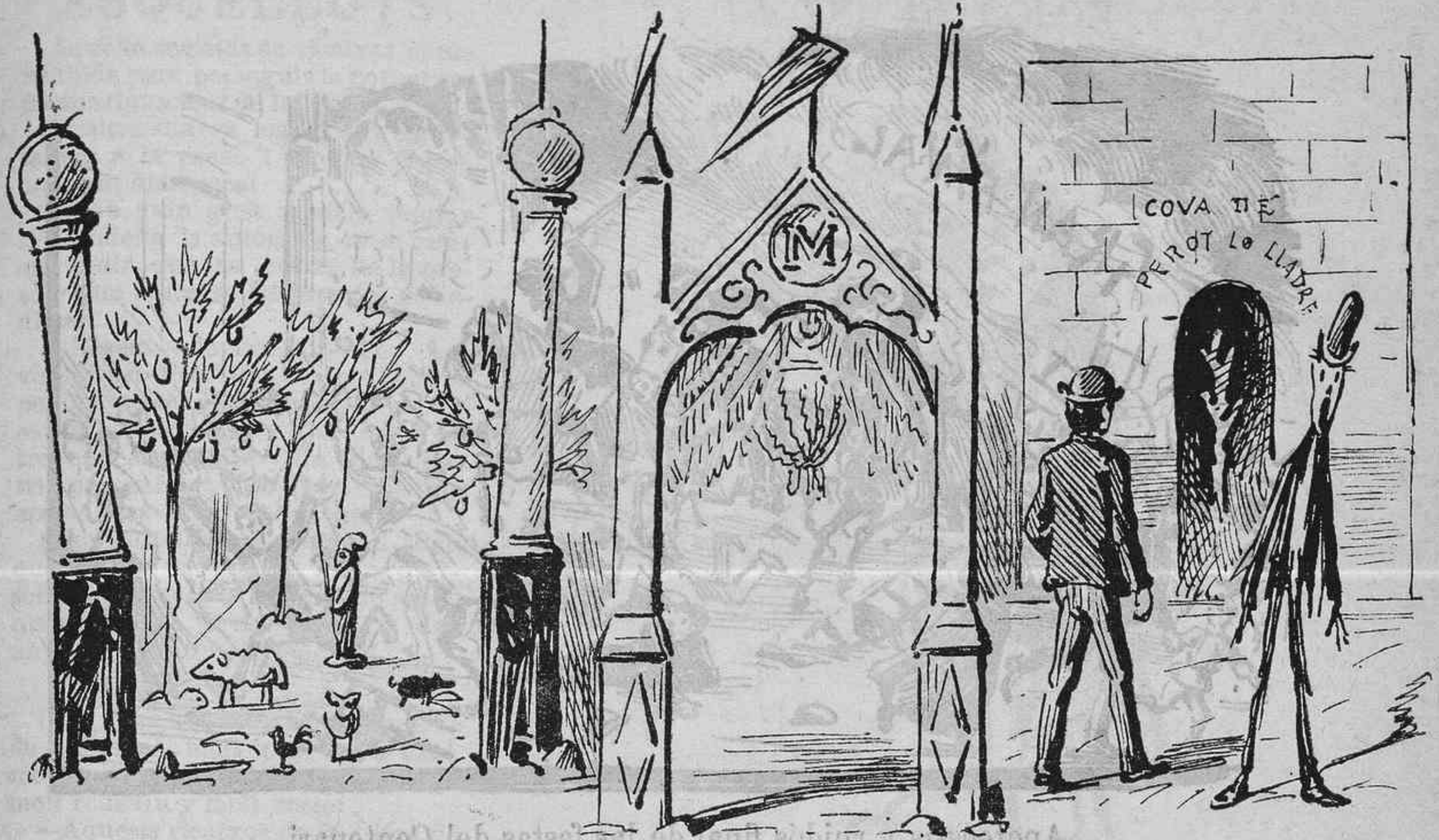
¡Si no se 'n necessitan de medis!

O sino mirin. Aquí tenen los concejals.

Aquests sempre van en carruatje, sense que á n'ells los costi res absolutament.

MATÍAS BONAFÉ.

LO MÉS NOTABLE DELS CARRERS

CARRER DEL PÍ
Un pessebre sense acabar.

CARRER DE MONCADA
Modelo d'arquitectura humorística.

CARRER DE PEROT LO... LLADRE
Quan s'hi entrava y quan se'n surtia.

Aprofitant l'aglomeració de forasters vinguts a Barcelona ab motiu de las festas, las empresas teatrals han procurat espavilarse, y la veritat es que a pesar de las iluminacions y demés espectacles públichs, hi ha hagut gent per tot, inclús pels teatros.

Nosaltres tenim comptes atrassats. La publicació del número extraordinari de LA ESQUELLA va impedirnos donar compte dels estrenos de la setmana última; pero com siga que algunas de las obras estrenadas viuen encare en los cartells, avuy farém la pau ab los nostres estimats lectors.

PRINCIPAL

En Calvo y en Jimenez treühen partit principalment del repertori vell. Ab las festas de Colón van encaixari 'l drama *Isabel la Católica*: per la funció de gala que 's vejë brillantment concorreguda varen valerse de *La vida es sueño*. Ultimament han anat posant *Entre bobos anda el juego* y *El vergonzoso en palacio*.

¡*Roba vecchia!*—com diuhen los italiáns.

LICEO

Han aparegut los cartells que vetllan inmóviles las portas del pórtich a tall de centinellas. Desde 'l dia 17 del corrent qu' está obert l' abono.

LIRICH

La Societat catalana de concerts constituïda baix una base sòlida, ab accionistas amants de la música que han reunit una suma regular y ab los millors professors de Barcelona dirigits per un músich tan expert com lo mestre Nicolau, doná dimars la primera audició de *Lo cant de la montanya* de 'n Pedrell y de la gran escena religiosa del poema lirich *Parsifal* de Wagner.

No 'm queda temps avuy per detallar aquest aconxeixement artístich.

Sols diré una cosa mentres reservo lo demés pera la setmana pròxima: ja era hora de que Barcelona dongués un pas tan decidit en lo camí de las audicions de las joyas de la música, que han de servir de un modo poderós para la depuració del gust de nostre públich.

La concurrencia que omplia 'l teatro Lirich doná mostrars repetidas del seu entusiasme.

ROMEA

Han fet lo gasto las obras del repertori, intercaladas ab l' aixerida pessa *Las bodas de 'n Cirilo*.

L' altre dia, en un intermedi, los xiquets de Valls van montar algunas torres sobre l' escenari.

—¡Quina llástima—diria algún autor que no tingués preparada alguna obra a propòsit pera encaixarhi aquest efecte!...

*

Per aquesta nit está anunciat l' estreno de l' obra de 'n Vilanova *Qui compra maduixas*.

TIVOLI

Miss Helyett s' ha cansat de apareixer davant del públich, avants de que 'l públich se cansés de

!!!GLORIA AL AJUNTAMENT DE BARCELONA!!!

Apoteosis y ruidós final de las fiestas del Centenari.

anarla á veure. Pero hi havia compromís de anar á posar la obra á Valencia, y companyia y decoracions han emprés la ruta de aquella ciutat.

Y en lo Tívoli, mentres se prepara un nou espectacle, en lo qual fa més de tres mesos que s' hi treballa, s' está representant, ab l' éxit de costùm, la sarsuela *La vuelta al mundo*.

NOVEDATS

La companyia Tutau Mena ha comensat ja la temporada de hivern, presentant un quadro de actors molt ajustat. Forma part de la companyia apart de altres elements ja coneguts, lo primer galán Sr. Simó, actor intel·ligent y de consciencia, que ha merescut desde un principi 'ls aplausos del públich.

Los Rantzau, Fualdés y La payesa del Montseny fins ara han fet lo gasto.

Ahir dijous devia efectuar-se 'l primer estreno catalá de la temporada. Tal es lo drama *L' hereu Jordi* de D. Pere Antón Torres.

Ja tenim, donchs, tela tallada pera la senmana pròxima.

CATALUNYA

Lo secret dels sabís es una obra casi bé póstuma. Dos de sos tres autors, los Srs. Capmany y Manent van morir ja fa algún temps. Sols lo Sr. Molas y Casas, que fa 'l número tres, viu plé de salut (per molts anys) y es ell qui ha posat l' obra, ab verdadera esplendidés, ell qui l' ha modernisada, y ell, en fi, qui en sa doble qualitat de autor y d' empresari 'n toca 'ls millors resultats.

La producció, basada en un pensament enginyós, está desarrollada ab molta trassa. Hi predomina 'l caràcter bufo de bon género y conté un gabadal de xistes y bonas ocurrencias.

La música es una mica endarrerida, estant ins-

pirada en lo gust italiá que es el que predominava en los temps del mestre Manent. Aixís y tot es fácil, afuent y en alguns pasatjes inspirada, com succeheix en un duo de soprano y tenor cómic, en una preciosa barcarola y en los indispensables couplets del acte tercer.

L' obra, posada en escena á tot gasto, ab hermosas decoracions del Sr. Urgellés, está desempenyada ab acert per las Sras. Abril y Esplugas, y pels Srs. Colomer, Palmada, Bosch y Gimeno.

L' éxit que ha obtingut fá anyorar l' olvit en que 's té la sarsuela catalana, olvit incompreensible, donada la preferencia que 'l públich, alguns anys enrera, solia dispensar á aquest divertit género escénich. Tal vegada 'l flamenquisme vá perjudicar-lo; pero avuy que 'l flamenquisme vá de venduda ¿cóm es que no s' intenta la restauració de la sarsuela catalana? Ni autors, ni músichs, ni cantants, ni actors havían de faltarli.

CALVO Y VICO

Encare ha tret partit l' empresa de aquest teatro de *La pata de cabra*, que per lo vist es una producció inagotable.

CIRCO EQUESTRE

Unicament faltava 'l circo de la plassa de Catalunya per associarse á la gloria de Colón. La pantomima titulada *La rendición de Granada y el inmortal Colón*, dirigida pél Sr. Cotrelly, resulta una obra molt vistosa, molt entretinguda y posada ab verdadera esplendidés. Una de las decoracions que millor efecte produheix es la que representa 'l pati de las *Dos Germanas* de la Alhambra y un dels quadros més animats y originals es lo ball de salvatjes davant dels reys católics.

L' espectacle ha sigut rebut ab extraordinari aplauso.

N. N. N.

ESQUELLOTS

LA VEU DE COLÓN

Aquella societat de ricatxos constituïda pera perseguir la pornografia continua fent de las sévas.

L'altre dia va lograr que sigués tancat a la presó 'l director de un conegut diari local.

¡Y ab quin gust devian menjar la escudella 'ls autors de la denuncia, 'l dia que las portas de la presó varen tancar-se darrera del periodista!

—Resem — devian dir — una fervorosa oració a Déu Nostre Senyor per lo poder inquisitorial que s'ha servit concedirnos, y un Pare Nostre, una Ave Maria y un Gloria Patri en sufragi dels pacientíssims accionistas de la Trasatlántica.

¡Pacientíssims, si, senyors! ¡Perque ells no denuncián a ningú absolutament, ni als consells de administració que 's descuidan fá deu anys de pagarlos dividendos!

Una frase que vaig sentir en boca de un home molt pur, molt cast, molt pulcre, pero al mateix temps molt reflexiu y molt recte:

—Aquests ricatxos de la Lliga de la moralitat, ab los seus abusos inquisitorials, fins arribarán a fer simpática la causa de la pornografia.

Segóns diu un periódich, en una batuda donada pels agutzils en los cafés y tabernas del barri de Jesús, de Tortosa, se 'ls ocuparen diversar armas blancas ab lemas molt curiosos.

Jutjin per la mostra:

«No hay juego sin trampa.»

Qualsevol diria que aquest ganivet pertany a un munyidor electoral.

«No me retiro por nadie.»

Lo tortosí Bosch y Fustegueras sembla l'amo de aquest ganivet.

«Nadie como yo.»

També ho podia dir en Bosch y Fustegueras sense que ningú s'atrevis a contradir-lo.

«La cosa está que bufa.»

¿Es de vosté aquest flamench, Sr. Porcar?

«Lo preu no fa la bondat.»

Lema que podria adoptar qualsevol regidor de ofici de aquells que 's dedican a cobrá 'l barato.

Passant pel passeig de Colón, digué un al presenciar certas protuberancias dels bustos de las indias:

—Tot aixó es simbólich. Aixó vol dir que desde 'l descobriment realisat per Colón, van existir dos hemisferis

¿Qui no recorda a la Pepeta Huguet, l'afinadíssima prima donna leggiera, que avuy se troba cantant a Buenos Ayres, baix la direcció del mestre Goula?

Mentres representavan *La Traviata*, a poch de haver principiát l'acte tercer sonaren dos tiros en la platea del teatro, y hi hagué xiscles, desmay y corredissas.

—¡Ja heu acabat de fer gresca y de... malgastá en nom méu?
¿Ja no mouréu més escándol?
¿Ja pleguéu?... ¡Gracias a Déu!

UNA IDEA

Ara que las moixigangas per fortuna están ja llestas, donguin aquesta medalla, a la *Comissió de festes*.

¿Qué havia passat?

Una verdadera tragedia. Un jove havia disparat dos tiros de revolver sobre'l pit de un altre.

¿Y tot per qué?

Per una rivalitat amorosa á causa de la tiple paisana nostra.

Tal poden posarse las cosas, que aixís com Colón va descobrir l' Améica, una tiple guapa y dotata de grans qualitats artísticas, la pot fer pedre.

Espilogo en un periódich del Vendrell, que ressenya las festas del Centenari, 'l següent acudit: «M' estava contemplant l' arch de la Porta-ferri-rissa, qu' es el que cridá més l' atenció.

—¿Cóm es—va dir un á un company seu— que á ca'n López crema tant gas?

—Es que *creman* las accions de la Companyia Trasatlántica—respongué l' interpelat.

Just es que cremin avuy las accions després de haver fet cremar durant tant temps als accionistas.

La professó civica que no vá celebrarse fins al dillúns de la present semana, segóns l' anunci del programa, devia celebrarse'l dimecres dia 12 del corrent.

En vista de que no tenia efecte, vá preguntar un ciudadá á un municipal:

—¿Sabria dirme cóm es que la professó civica no se celebra?

A lo qual respongué 'l municipal:

—Porque entre 'ls *rechidors* del actual *Achuntamiento* la processó va per dintre y no puede anar per fora.

Una frasse que vaig recullir lo dia de la festa marítima, durant lo disparo del castell de foch:

—¿Sab que trobo que aquests cohets no s' eleven molt?—deya un senyor de bona fé.

Y un mariner li va respondre:

—¿Qué s' hi ha de fer! Com qu' están sobre de l' aygua deuen haver agafat mareig.

Com veurán pèl anunci que va en lo lloch corresponent, ha sortit una obra de gran actualitat, deguda á la ploma del popular escriptor C. Gumá, titulada ¿COLÓN Ó CARNESTOLTAS? *Ensarronada cómica-municipal*.

Es una graciosa é intencionada revista de las festas del Centenari (que la senmana passada no poguerem anunciar perque LA ESQUELLA s' estava ja imprimint feya días), en qual revista 's parla de tot lo més notable que durant aquesta quinzena hem vist á Barcelona.

Un dels més poderosos atractius de la obreta, es una infinitat de caricaturas que il·lustren lo text, degudas al nostre aixerit dibuixant M. Moliné.

Si s' apressuran á comprarla, farán bé; perque creyém que prompte no n' hi haurá per qui 'n voldrá.

Dissapte pròxim *La Campana de Gracia* publicarà número extraordinari, dedicat á la commemoració dels difunts. Com cada any, estarà plé aquest número de alusions polítiques y locals, trassadas ab la xispa y bon humor que acostuma 'l nostre festiu y popular colega.

La senmana passada tingué lloch la inauguració del servey de restaurant en lo antich *Café Nou*, avuy *Café Americano*, propietat de D. Esteve Galofre.

No cal dir que dit servey está á l' altura dels millors de Barcelona y que al mateix temps lo local está disposat de tal manera que permet á las familias concurrents al mateix aislarse del públich si aixís ho creuen convenient, existinhi un número bastant regular de gabinets que podém anomenar familiars, en los quals hi ha tot lo que pot desitjar el més exigent.

No duptém que dit restaurant se veurá concorregut pèls més afamats *gourmets*.

CANTARELLAS

Per las festas de Colón
ja sé que 't casas, Pilar:
sent tu tan maca, de festas
crech que no te 'n faltarán.

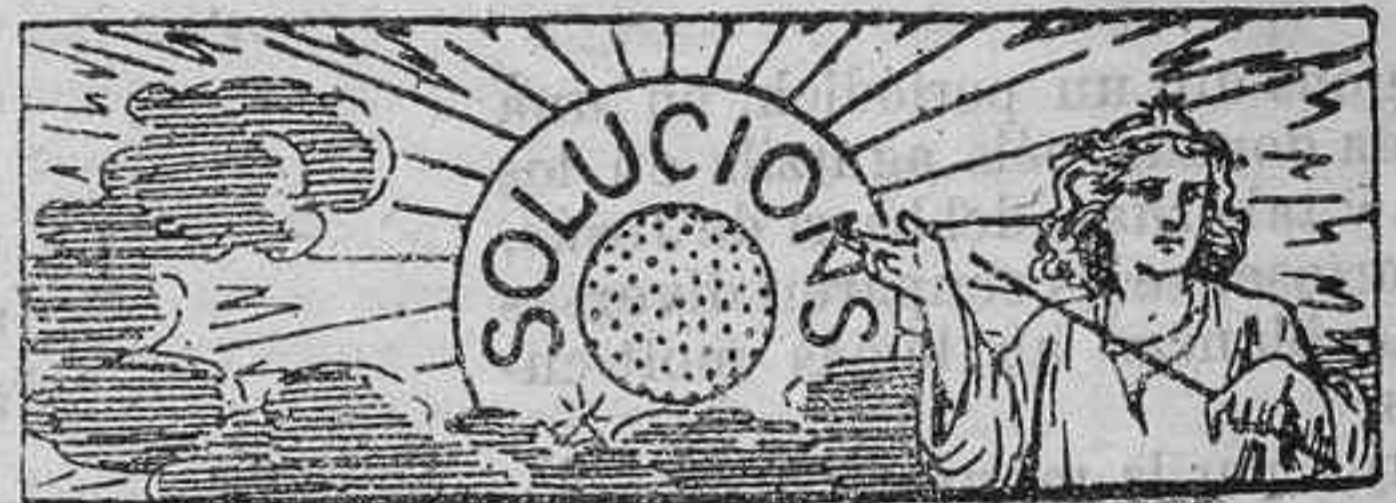
Ja fá temps que una criada
me dona rals per fumar,
jo si que puch dir que ab ella
una Améica he trobat.

Boig varen dirli á Colón
quan un Nou Mon pressentia;
pero aixó vé á demostrar
que 'ls bojos molts cops fan bitllas.

Si vols saber quan me caso
t' ho dire... no t' escarrassis...
¿No sabs quan ho penso fer?
Allá... pel *quint* centenari.

Semblava que á Barcelona
hi hauria festas may vistas:
pro cal Las firas y festas
totas s' han tornat de *fira*.

J. CASANOVAS VENTURA.

A LO INSERTAT EN LO PENULTIM NUMERO.

- 1.ª XARADA 1.ª—*Ca-pi-tá*.
- 2.ª ID. 2.ª—*So-gra*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Reyna—Renyá*.
- 4.ª ACENTÍGRAFO.—*Estrella—Estrellá*.
- 5.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Viladrau—Valls—Artés—Ager*.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Com mes compras més gastas*.

SOLUCIONS DEL ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Es-ta-tu-a*.
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Cristófol Colón*.

XARADA

La *Dos-inversa-primer*
un hu me va mossegar;
pero al pobret vaig midarlo
ab una mitja-total.

A. BERTRAN.

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2.

¡OBRA NOVA! ¡OBRA NOVA!

¿COLÓN Ò CARNESTOLTAS?

¡Ja ha sortit! ¡Ja ha sortit!

¡Ja ha sortit! ¡Ja ha sortit!

ENSARRONADA CÒMICA MUNICIPAL.--REVISTA DE LAS FESTAS DEL CENTENARI

Per C. GUMÀ, ab caricaturas de M. MOLINÉ

Preu: DOS ralets

Obra nueva de D. EMILIO CASTELAR

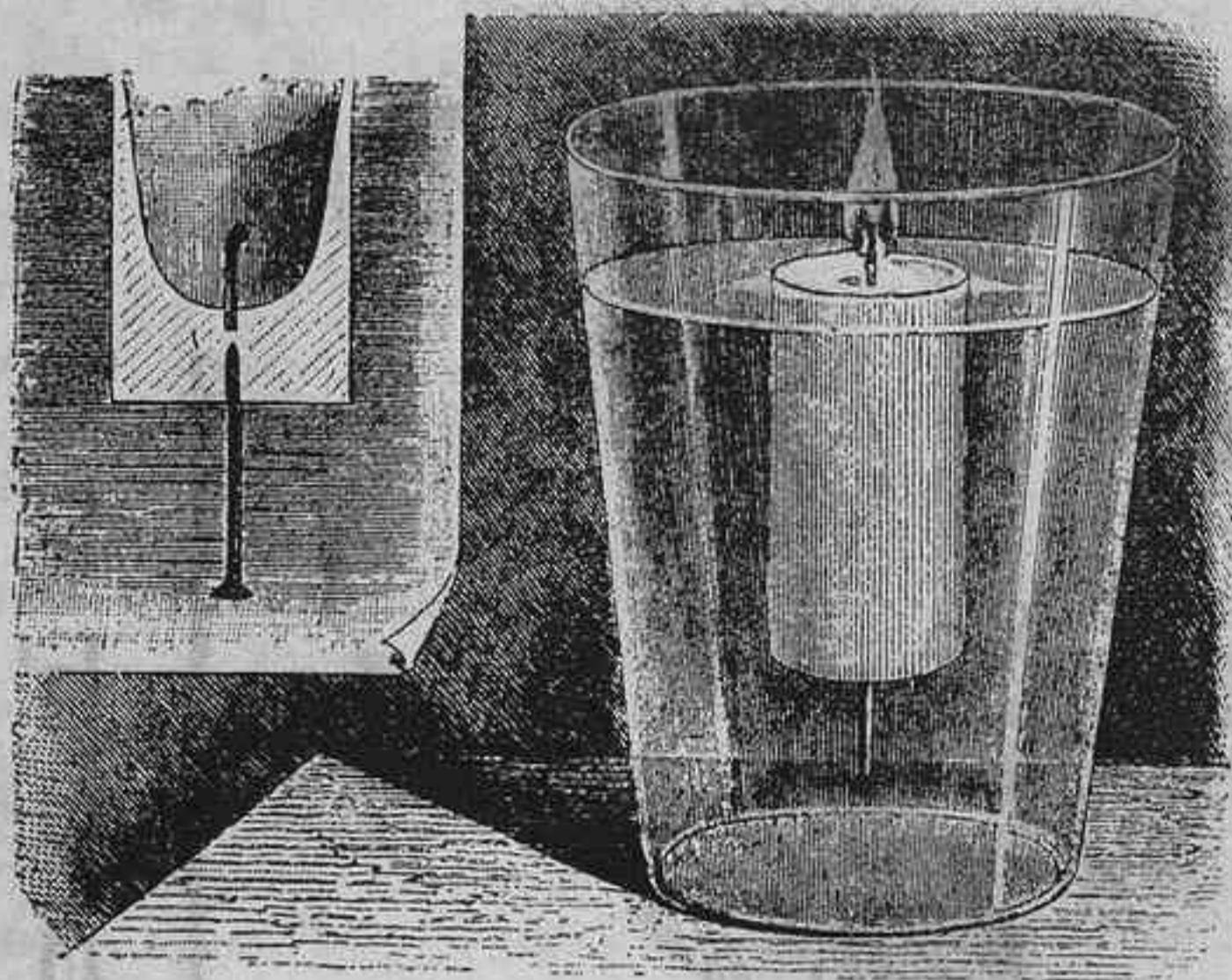
HISTORIA DEL DESCUBRIMIENTO DE AMÉRICA

Precio: DOCE Ptas.— Un tomo en cuarto, de 594 páginas.— Precio: DOCE Ptas.

COLÓN Viatjes, Descubriments, Ultratjes y Sufriments.
 APUNTES HISTÓRICHS EN VERS
 per
 C. CLARÍS
 Preu: DOS rals

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mutuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' estravíos, no remetent ademés 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

DISTRACCIÓNS CASULANAS

UN CANDELERO NOU

Lo joch consisteix en fer cremar una espelma dintre d'un vas d'aygua, logrant que 's consumeixi tota.

S' agafa un cap d' espelma y á baix s' hi clava una punta de París que pesi lo suficient pera servir de lastre á la candela y obligarla á tenirse dre- ta, sense que l' aygua la cubreixi.

Ja poden encéndrela llavors: la espelma s' anirà consumint y al mateix temps pujará sobre 'l nivell de l' aygua; de modo que cremará completament fins que no 'n quedi.

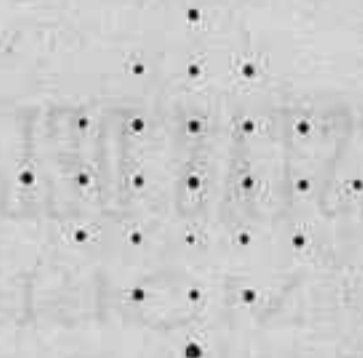
TRENCA-CLOSCAS

RATERA DEL POU

Formar ab aquestas lletras lo nom de un poble de Catalunya.

J. ESCOLÁ DEL VENDRELL.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant. Segona: en las baranas.—Tercera: fruytas.—Quarta: utensils pera cuyna.—Quinta: nom d' home.—Sexta: mineral.—Séptima: consonant.

PAUHET DE LA CINTA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7.—Batalla.
 1 1 2 7 5 4.—Animal (femella).
 4 5 6 7 5.—Nom d' home.
 3 4 1 4.—Eyna de carboner.
 4 5 4.—Nom de dona.
 6 2.—Aliment.
 1.—Consonant.
 3 4 5 6 2 7 5.—En los cementiris.
 1 1 2 7 5 4.—Carrer de Barcelona.
 3 4 1 1 4.— »
 1 1 2 7.—Animal.
 5 4 3.—Vejetal.
 1 4.—Musical.
 5.—Consonant.

R. TRIPAS.

ANAGRAMA

Per matrimoni com cal don *Tot* y donya *Total*.

VIÑAS.

MUDANSA

Mira, *tot* los mocadors que la *Total* me 'ls espera, perque *tot* ab la *Total* ab l' ultim tren, á Cervera.

J. D. DOMENECH.

GEROGLÍFICH

PON | X

T

III

LO

OOO

|K

III

ITRAM Y EVOB.

FILLAS DE EVA

Fot. Ad éle.—Viena.

La cervesa no m' agrada, pero si me la servía una camarera aixís, cada moment ne pendría.

Barcelona —A. López Robert, impresor.—Asalto, 83